28.1.2019

Hallintopoliittinen osasto
vanhempi hallitussihteeri Minnamaria Nurminen

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

HE 284/2018 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt puolustusministeriöltä lausuntoa otsikossa mainitusta hallituksen esityksestä HE 284/2018 vp laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

Esityksessä ehdotetaan uutta yleislakia julkisen hallinnon tiedonhallinnasta. Lailla varmistettaisiin viranomaisten tietoaineistojen yhdenmukainen hallinta ja tietoturvallinen käsittely julkisuusperiaatteen toteuttamiseksi. Lisäksi laissa säädettäisiin viranomaisten tietojärjestelmien välillä tapahtuvasta tietojen luovuttamisesta sähköisesti. Lain tarkoituksena olisi edistää myös tietojärjestelmien ja tietovarantojen yhteentoimivuutta. Ehdotettavaksi tarkoitetun tiedonhallintalain sääntely korvaisi ja uudistaisi voimassa olevan julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta annetun lain säännökset. Lisäksi laki korvaisi viranomaisten toiminnasta annetun lain hyvää tiedonhallintatapaa koskevat säännökset.

Puolustusministeriö esittää lausuntonaan kunnioittavasti seuraavan.

Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset ovat puolustusministeriön näkemyksen mukaan kannatettavia. On perusteltua, että tietoon ja tiedonhallintaan liittyvät asiat kootaan yhteen yleislakiin.

Esityksessä todetaan, että esityksen tietopoliittisena tavoitteena on parantaa tietojen tehokasta luovuttamista ja käyttöä viranomaisten, muiden toimijoiden ja palvelujen välillä. Julkisen hallinnon tiedonhallintaa koskevan lakiehdotuksen voikin nähdä siirtymänä pois asiakirjoja koskevasta spesifistä sääntelystä kohti tiedon muodosta riippumatonta sääntelyä. Tämä on erinomainen muutos.

Ministeriö pitää hyvänä, että esitystä on lausuntokierroksen jälkeen selkeytetty ja tarkennettu siten, että kokonaisuus olisi ymmärrettävämpi. Kannatettavaa myös on, että lausuntojen perusteella tietoaineistojen sähköisen muodon vaatimusta on jatkovalmistelussa täsmennetty siten, että se koskee pysyvästi säilytettäviä tai arkistoitavia asiakirjoja. Lisäksi mahdollistettaisiin tietoturvallisuusvaatimusten tai asiakirjan luonteeseen liittyvän välttämättömän syyn vuoksi poikkeaminen sähköisen muodon ja käsittelyn vaatimuksista.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi

Puolustusministeriö kiinnittää erityisesti huomiota toimintaympäristön ja teknologian nopeaan kehitykseen. Verkottunut ja digitalisoituva toimintaympäristö tarjoaa mahdollisuuksia mutta myös uhkia tiedon käytölle.

Kansallisen turvallisuuden näkökulmasta näennäisesti merkityksettömien tietojen luovuttaminen ulkopuolisille toimijoille voi mahdollistaa laajamittaisen tietojen yhdistelyn ja analyysin. Toisaalta turvallisuusviranomaisten kesken tehtävä tietojenvaihto pitää kyetä uuden lainsäädännön myötä turvaamaan.

Puolustusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että 1. lakiehdotuksen 5 §:ssä tarkoitettu tiedonhallintamalli sisältäisi tietoa esimerkiksi tietovarantojen nimikkeistä ja käyttötarkoituksista, keskeisistä tietoryhmistä, arkistopaikasta ja tietoturvallisuustoimenpiteistä. Tämä merkitsee sitä, että malli voi olla salassa pidettävä monissa organisaatioissa.

Puolustusministeriö pitää erittäin tärkeänä, että turvallisuusnäkökulma otetaan huomioon tiedonhallintakartan julkaisemisen yhteydessä. Puolustusministeriö pitää välttämättömänä, että julkaistavasta tiedonhallintakartasta voitaisiin jättää pois osat, jos se on välttämätöntä maanpuolustuksen, yleisen turvallisuuden tai järjestyksen taikka tietoturvallisuuden vaarantumisen vuoksi. Käytännössä säännös tarkoittaa tilanteita, joissa viranomaisen toimintaprosessi olisi salainen tai siinä käsiteltäisiin sellaisia tietoaineistoja, joiden olemassaolo olisi salassa pidettävä. Niin ikään tietoja voitaisiin jättää julkaisematta, jos ne kokonaisuudessaan vaarantaisivat viranomaisen toiminnan.

Puolustusministeriö pitää hyvänä, että tietoturvallisuutta koskevat asetuksentasoiset säännökset nostetaan lain tasolle muun tiedonhallintaa koskevan sääntelyn yhteyteen. Suojaustasoluokituksesta luopumista voidaan pitää kannatettavana, koska se selkeyttää ja yksinkertaistaa sääntelyä. Sääntelyn yksinkertaistamista puoltaa tietoturvallisuussääntelyn ulottaminen koskemaan laajasti viranomaisia (ml. kuntaviranomaiset) ja myös yksityisiä toimijoita tietyissä tilanteissa. Toisaalta yleisempi sääntely jättää enemmän tulkinnanvaraisuutta tietoturvallisuustoimien käytännön toteuttamiseen. Sääntely on näin joustavampaa, mutta voi johtaa riittämättömiin turvallisuustoimiin.

Yksinkertaistaessa sääntelyä tulee samalla varmistaa kaikkien tarpeellisten vaatimusten sisältyminen säännöksiin. Esimerkkinä tulisi selkeämmin säätää, että salassa pidettävien asiakirjoihin kohdistuva pääsyoikeus rajoittuu työtehtäviin perustuvaan tiedonsaantitarpeeseen (need-to-know -periaate).

Puolustusministeriö pitää erittäin tärkeänä, että valtioneuvoston asetus, jossa säädetään turvallisuusluokittelusta, tulee voimaan samanaikaisesti julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain kanssa. Mikäli turvallisuusluokittelusta ei ole voimassa olevia tarkempia säännöksiä, Suomi ei pysty täyttämään kansainvälisiä velvoitteitaan, joista on sovittu useissa tietoturvallisuutta koskevissa valtiosopimuksissa.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi myös julkisista puolustus- ja turvallisuushankinnoista annettua lakia, koska asiakirjojen suojaustasoluokittelusta luovuttaisiin. Ehdotus vastaisi asiasisällöltään voimassa olevaa sääntelyä.

Puolustusministeriöllä ei ole muuta huomautettavaa esityksestä.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Puolustusministeriö
PL 31
FI-00131 Helsinki
Finland

Käyntiosoite
Besöksadress
Office
Eteläinen Makasiinikatu 8
00130 Helsinki
Finland

Puhelin
Telefon
Telephone
0295 16001
Internat. +358 295 16001

Faksi
Fax
Fax
(09) 160 88244
Internat. +358 9 160 88244

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet
kirjaamo@defmin.fi
www.defmin.fi